

İnsan Tanımlı KUL

Şenel ERGİN

Sevgili annemin Allah'ın yanına / ana mekânına – evine göçmesinden bu yana (2016'dan günümüze) asal olarak İlâhiyat çalıştığım bilinir; öncelikle görmek, bilmek ve kavramak ana uğraşımdır.. amma serdeki hocalık da beni rahat bırakmaz.. sadece öğrenmekle yetinmez.. ufak ufak bazı şeyleri anlaşılır kılmak üzere düşünür, düşünür, düşünür sonrasında konuşur ve yazarım da.

Öncelikle “bilme alanlarını” iyi tanımak; onlara kendi varlık gerçekliklerini tanımlayıcı asal / temel nitelikleri üzerinden yaklaşılarak düşünme koridorları açabilmek, ya da bunu denemek; “şey”leri kendi varlık bağlamları içinde kavrayarak mahiyet bilgilerine ulaşmaya çabalamak.. 60 yıla ulaşan kuramcı kimliğimin ana çalışma eksenini olduğundan..

yürürlükte olan / düşünce alanında işlevsel olan / meşru - legal olan kavramlar - terimler - tanımlar ilgimi öncelikle çeken kümeler olarak.. çalışma masamın üzerinde sıraya dizilirler.

Ve ben bir yandan öğrenirken bir yandan da talimli ve alışık olduğum üzere çalışmakta olduğum “Bilme Alanları – örn. DİN gibi” ile “Bilgi Üretme Alanları – örn. İlâhiyat gibi” üzerinde adım adım düşünmeye, konuşmaya ve yazmaya başladım. Öğrenme ve düşünme basamakları birlikte çıkarılır. Bu tarz çalışmalar yıllarca süren, sürmekte olan ve sürececek nihayetsiz çalışmalardır.

Örneğin öğrenme ALLAH lafzı ile başlar, bir iki yıl Esmâ-ül Hüsnâ bağlamında üretilen bilgi birikimi ana - yönlendirici eksen olur. Pek çok şey öğrenirken.. bir yandan da özetle, üretilen “söz” yığını içinde nefessiz kaldığımı duyumsamaya başladım. İşte o anda benim için düşünme eylemi kendiliğinden harekete geçer ve kavram ya da terim denen belirleyici – sınırlayıcı / had çizici sözcüklerin hakkını verme çalışması başlar ki.. bunun da illeti elbette bendeki 60 yıla ulaşan Fen – Materyalist Felsefe akademik eğitimidir.

Kendimin, güncel zamanda, DİN bilme alanında konumlandığımı unutmadan, yani Materyalizm'in her türlü aşırılığını gözün ve aklın önünde tutarak.. yani tutmayı öncelemeye çalışarak.. üretilmiş olan ana / temel / asal bilgiden, bunu gölgeleyen “söz” yığınına “temizlemeye” başladım.

Zihinde.. Kur'an çalışmaları üzerinden Allah'ın “Hâlik-i âlem” (Kâinatın yaratıcısı) ya da “Hâlik-i Küll” (Her şeyin yaratıcısı) olarak idraki tamamlandığı anda..

Esmâ-ül Hüsna bilgisinin bütünü ile bu tanımlara içerilmiş olduğu da ayan beyan görünmeye başlar.

O zaman benim kavram idrakim de sözü uzatmaz ve..

Kur'an'da belirlenen tüm ad ve vasıfları ifade etmek üzere

“Tasarlayıp yaratan ve sahiplenip yöneten ALLAH” ifadesini kapsayıcı ve belirleyici bir tanım olarak gereken her cümlede kullanmaya başlar.

Aynı biçimle.. insan sözcüğü de Allah ile olan bağı-etkileşimi-iletişimi bağlamında düşüneni uğraştıran sözcüklerden biridir ve aslını beyan eden bir tanımdan mahrum kalarak İlâhiyat bilgi yığını altında, siste kalmıştır diye düşünürüm.

Önerdiğim tanım da şudur: “İnsan tanımlı KUL”.

Dünya üzerinde “mevcut” olan her bir insanı bağlama dâhil eden ve Allah’a, insan’a ve her iki öznenin karşılıklı bağlantılı ve bağımlı etkileşim ve iletişiminin tamamını kapsayan bir tanım olduğunu da düşünürüm. Her iki tanımı da yıllardır yazılarımda söz kalabalığı yaratmadan, ne söylemek istediğimi, ifade etmek için kullanırım.

Bunlar elbette ilgili çevre için görüşe sunulan tanım önerileridir; açıkça ilân edilmişlerdir ve adresleri de bellidir.

“Hayır”layıcı ya da tamamlayıcı görüşlere de tabiatı gereği açıktır.

Şimdi.. bu giriş neden yazıldı..

Kur'an çalışmalarında geri dönüşlerim hayli fazladır;

Fatiha Sûresi'ne kaçınıcı kez geri döndüm hatırlamıyorum.

Ancak her geri dönüş bende ilk kez okuyorum etkisi bırakıyor,

bu hâl durumu galiba geri dönüşlerimin de nedeni oluyor;

çünkü her yeni baştan okuyuşumda, önceki okumalarda pek fazla etkilenmediğim, farkına varamadığım, önemini fark edemediğim,

- ki zahiren böyle görüldüğünü..

ancak dikkatle yapılan okumaların beyinde kayıtlandığını bilmekteyim –

yeni bir bilgiyi görmeye başlıyorum.

İşte Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Kuran'ı Kerim Tefsiri'nin FATİHA Sûresi'ni¹ yeni baştan okumaya başladığımda.. ki tefsir konusunda O'na bağıtlıyım,

“Âlemlerin yoktan varedilişi ya da tersi” konusunda..

“Hiç olmazsa tamamen gözlerimiz altına girebilen eşya çeşitlerinin dün yok iken ufaktan meydana gelip yavaş yavaş büyüdüğünü

¹ YAZIR, Elmalılı Muhammed Hamdi, Kuran'ı Kerim Tefsiri Fatiha Sûresi <http://www.enfal.de/telmalili/fatiha.htm> erişim:11.06.2024

ve bunun tersine yine yavaş yavaş kaybolup gittiğini her gün tecrübe ile görüyoruz. Gözlemlerimizin kapsamına giremeyen şeylerin de böyle olduğunu delillerle, aklımızla biliyoruz.” diyen Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır

Allah’ın en şerefli mahlûk olarak yaratıp, yeryüzüne indirdiği insan konusunda da

“.. sümük gibi bir spermanın içinde yüzlerce insan tohumu fişkırıyor, tasfiye ve aşılama ile bundan yavaş yavaş canlanma aşamalarını geçirerek embriyon, embriyondan canlı kemikli cenin, ceninden ağlıyarak doğan bebek, küçük çocuk, yine aşamalı olarak yuvarlanan, yürüyen, kekeliyen yavrucuk, sonra koşup oynayan afacan çocuk, sonra dişlerini değiştirip şahlanmaya başlayan büluğ çağına ermiş iyiyi kötüden ayıran, sonra çiçeğini açıp meyvasını vermeye özenen akıllı ergin, sonra şahin gibi dünyaları tutan çalışkan bir delikanlı, sonra arslan gibi olgunluk çağına ermiş olgun, sonra fiziki yapısı maneviyatında erimeye ve görüşü, seçme kabiliyeti süzölmeye (zayıflamaya) başlayan bir yaşlı, nihayet sadece iyi veya kötü bir ruh olup uçmaya veya göçmeye hazırlanan pek yaşlı zayıf bir insan, özetle yer ve zaman içinde nefesten nefese sayılamayacak kadar şuur yükleri ile yürüyen ve her an şekilden şekle değişerek varacağı yere varan ve bütün bu değişmelerde hiç değişmemiş gibi ben ben deyip giden insanlar akıp akıp gidiyorlar.”

demektedir.

Ne kadar gerçekçi, acındırmayan, kötü sözcüklerle betimleme acziyetine düşmeden toprağa yönelen inişi anlatabilen süreç felsefesine uyarlanmış bir insan tanımı.. Muhteşem bir ifade kabiliyeti, anlatma yetkinliği..

Bunu her Müslüman okusun – bilsin istedim.

Şimdi.. “İnsan tanımlı KUL” önerisine dönersek..

Bu önerim ve kullanıma almam üzerinden epey zaman geçti.. (Sahip olduğu ve kazandığı değer ve önemi bağlamında) Materyalist bir bakış acısıyla..

*Süreç Felsefesi mantığı içinde yaratılan insanın
Eşref-i Mahlûk olarak yaratılmış olmasının öncelikle verilmiş
sabit bir değer ifadesi olmadığı,
insanın öncelikli niyet olarak
yeryüzünde kendisine bahşedilen konuşlandırıldığı makamı olduğu
açık gerçeğinden hareketle..
ancak ve sadece Allah'ın bir KUL'U olabileceği ve olduğu fikriyatı ve hissiyatına
ulaşan insan denen yaratılmışın varlık durumunu
bütünsel (her insanı kapsayan) ve bütüncül (her insan için geçerli) üst düzeyde tanımlayan
bir ifade değil midir..*

*Düşüncelerini yazılarımı okuduğunda rahatlıkla ifade edebilen bir okurum da
bana geri dönerek, bu tanımı beğendiğini yazmıştı.
Genelde yazılarımın zevkle okunduğu bilgisi bana ulaşır da.. daha fazlasına dil dönmez..*

*Okurum tanımı beğenmişti..
Çünkü özüne / ruhuna yüklenen fıtrat bilgisiyle örtüşen,
oradaki bağlantı hissine ters düşmeyen bir durum tanımıydı..*

Onu yazan da, okuyan kendisi de Allah'ın insan tanımlı kullarıydı..